

FORVALTNINGSPLAN

2 for

3 MAGNILLDALEN - BUSJØDALEN LANDSKAPSVERNOMRÅDE

4

Ved Ryansetra sommer 1999

*Fylkesmannen i Hedmark
April 2003*

Forord

På bakgrunn av en offentlig utredning i 1986, gikk regjeringen i 1992 (St.meld. nr. 62 (1991-92)) inn for ”å videreføre forslaget om vern av Gauldalsvidda som nasjonalpark kombinert med landskapsvernområder i seterdalene inn mot selve fjellområdet”. Etter en lang prosess lokalt og sentralt, ble Magnilddalen-Busjødalen landskapsvernområde opprettet ved en kongelig resolusjon 21. desember 2001. Området ligger i Tolga og Tynset kommuner, har et areal på ca. 78 km² og er ett av åtte landskapsvernområder som omkranser Forollhogna nasjonalpark.

Formålet med Magnilddalen-Busjødalen landskapsvernområde er ”å ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der vegetasjon, seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, slåttenger, utmarksslåtter og kulturminner utgjør en viktig del av landskapets egenart”.

Magnilddalen og Busjødalen har en storslått natur med stedvis rik vegetasjon. Gjennom generasjoner har områdene blitt utnyttet til beite og fôrproduksjon, og fremdeles er det noe drift igjen. Deler av landskapet er sterkt preget av denne aktiviteten, mens andre områder bærer preg av mer ekstensiv utnyttelse. For å opprettholde kulturlandskapene i landskapsvernområdet, er det avgjørende at aktiv jordbruksdrift fortsetter.

I tillegg til gjeldende lovverk, f. eks. plan- og bygningslov, jordlov, skoglov, viltlov, innlandsfiskelov og motorferdsellov, vil aktiviteter i Magnilddalen-Busjødalen landskapsvernområde heretter bli regulert også av verneforskriften for landskapsvernområdet. Den har detaljerte bestemmelser som skal beskytte naturlandskapet samtidig som de gir rom for den landbruksaktiviteten som er nødvendig for å opprettholde kulturlandskapene.

Bestemmelsene i verneforskriften for landskapsvernområdet er forholdsvis kortfattet. For å utdype disse, for å gi signaler om delmål for forvaltningen av landskapsvernområdet og for å gi retningslinjer for denne forvaltningen, er det hensiktsmessig å utarbeide en forvaltningsplan. Mens verneforskriften er juridisk bindende, er forvaltningsplanen veiledende. En viktig side ved forvaltningsplanen er at den vil gi økt forutsigbarhet for grunneiere og andre i spørsmål knyttet til forvaltningen av forskriften for landskapsvernområdet.

Fylkesmannen ba i 1999 Tolga og Tynset kommuner, i samråd med berørte grunneiere, om å utarbeide et forslag til en slik forvaltningsplan. En arbeidsgruppe bestående av Lars Buttingsrud, Tor-Magnus Hansen, Arne Magne Lunaas, Bjørn Ivar Ryen, Håvard Storeng, Gunnbjørn Trøan og Annar Vangen, og med Hans Petter Borgos og Kirsten Thyrum som sekretærer, har utarbeidet et utkast til en slik forvaltningsplan. Fylkesmannen har foretatt enkelte justeringer og redaksjonelle endringer i utkastet.

Planforslaget ble sendt på høring til Tynset og Tolga kommuner, grunneiere og lokale lag og foreninger i juni 2002. Fylkesmannen mottok 5 uttalelser til planforslaget. I løpet av høsten 2002 sammenfattet fylkesmannen høringsuttalelsene, vurderte synspunktene som framkom og ga anbefalinger for hvordan problemstillinger som ble tatt opp burde vurderes i den videre prosessen. På bakgrunn av disse anbefalingene ble det foretatt enkelte endringer i planforslaget.

I samsvar med retningslinjer for godkjenning av forvaltningsplaner for landskapsvernområder som grenser til nasjonalparker, oversendte fylkesmannen i november 2002 det reviderte

forslaget til forvaltningsplan til Direktoratet for naturforvaltning (DN) for sluttbehandling. I brev av 20. mars 2003 til fylkesmannen godkjente DN planforslaget med enkelte merknader.

Med foretatte justeringer av plandokumentet i forhold til Direktoratet for naturforvaltnings merknader er dette dokumentet å betrakte som godkjent forvaltningsplan for Magnilldalen-Busjødalen landskapsvernområde. Planen gjøres gjeldende for perioden 2003 – 2008, det vil si samme varighet som prøveprosjektet for delegering av forvaltningsmyndighet til kommunene for naturvernområdene i Forollhogna. Planen kan imidlertid tas opp til revisjon tidligere dersom forholdene tilsier dette.

Hamar, 25. april 2003

Olav Høiås e.f.
avdelingsdirektør

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	s 5
1.1	Opprettelse av nasjonalparker / verneområder	s 5
1.2	Forvaltning av landskapsvernområder	s 5
2	Magnilldalen – Busjødalen landskapsvernområde.	
	Naturfaglige forhold, brukerinteresser og verneverdier	s 6
2.1	Verneverdier i Magnilldalen – Busjødalen generelt	s 6
2.2	Natur og kultur	s 6
2.2.1	Geologi, topografi og klima	s 6
2.2.2	Vegetasjon	s 7
2.2.3	Dyreliv	s 9
2.2.4	Kulturminner	s 10
2.3	Brukerinteresser	s 11
2.3.1	Jordbruk	s 11
2.3.2	Skogbruk	s 13
2.3.3	Utmarksnæring, jakt og fiske	s 13
2.3.4	Friluftsliv	s 14
2.3.5	Motorferdsel	s 15
2.3.6	Fritidsbebyggelse, buer og naust	s 15
2.3.7	Grusforekomster	s 15
2.3.8	Bygninger og bygningsmiljø	s 16
2.4	Eiendomsforhold	s 16
3	Mål, utfordringer og strategier for forvaltningen av Magnilldalen – Busjødalen landskapsvernområde	s 16
3.1	Mål for forvaltningen av landskapsvernområder	s 16
3.2	Formål ved opprettelsen av Magnilldalen – Busjødalen landskapsvernområde	s 17
3.3	Utfordringer ved forvaltningen av Magnilldalen – Busjødalen landskapsvernområde	s 17
3.4	Strategier og virkemidler	s 18
4	Aktuelle problemstillinger – retningslinjer og tiltak	s 18
4.1	Jordbruk	s 18
4.2	Skogbruk	s 21
4.3	Utmarksnæring, jakt og fiske	s 21
4.4	Friluftsliv	s 22
4.5	Motorferdsel	s 23
4.6	Fritidsbebyggelse, buer og naust	s 24
4.7	Grusforekomster	s 25
4.8	Bygninger og bygningsmiljø	s 25
	Litteratur	s 27
	Vedlegg	s 29
1.	Verneforskrift for Magnilldalen-Busjødalen landskapsvernområde	
2.	Kart som viser avgrensningen av landskapsvernområdet	

1 Innledning

1.1 Opprettelse av nasjonalparker/landskapsvernområder

Vern av spesielle naturområder eller naturelementer skjer i Norge i hovedsak etter Lov om naturvern som ble vedtatt 19.06.1970. I loven er det hjemmel for å opprette flere ulike verne-kategorier, bl.a. nasjonalparker og landskapsvernområder.

I formålsparagrafen i naturvernloven (§ 1) står følgende:

”Naturvern er å disponere naturressursene ut fra hensynet til den nære samhørigheten mellom mennesket og naturen, og til at naturens kvalitet skal bevares for fremtiden.”

Videre står det om landskapsvernområder i § 5:

”For å bevare egenartet eller vakkert natur- eller kulturlandskap kan arealer legges ut som landskapsvernområde. I landskapsvernområde må det ikke iverksettes tiltak som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter. Fylkesmannen avgjør i tvilstilfelle om et tiltak må anses å ville endre landskapets art eller karakter vesentlig”.

Etter naturvernloven er landskapsvernområder et svakere områdevern sammenliknet med nasjonalparker. For landskapsvernområder er hovedformålet å sikre natur- og kulturlandskap. Generelt er det forbud mot inngrep som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter, men tradisjonell landbruksdrift vil i de fleste tilfeller kunne fortsette som før, jf. at *”for å sikre at tradisjonell næringsvirksomhet ikke utøves i strid med landskapets formål, vil den ofte være undergitt visse begrensninger når det gjelder driftsform og driftsintensitet.”* (Ot.prp.nr. 46 (1983-84)).

1.2 Forvaltning av landskapsvernområder

Fram til de senere årene har norsk nasjonalparkpolitikk gått ut på å etablere verneområdene, herunder å fastsette et regelverk, samt å etablere oppsyn og forvaltningsmyndighet. Det har vært lagt relativt liten vekt på skjøtsel og andre aktive forvaltningstiltak. I de senere årene har overordnede myndigheter kommet med klare signaler om en mer aktiv forvaltning. Det er da særlig nevnt større differensiering, både innenfor hvert enkelt større verneområde og mellom verneområdene.

Magnildalen - Busjødalen landskapsvernområde må i nasjonal målestokk kunne sies å være beskjedent benyttet til rekreasjon og friluftsliv for andre enn lokalbefolkningen. Det som har preget området, og igjen danner noe av grunnlaget for vernet, er seter- og slåttedrift gjennom generasjoner. Driften er på grunn av endringene i samfunnet for øvrig på tur ned. Det er imidlertid kan se for seg, er noe økt ferdsel grunnet økt oppmerksomhet om Forollhogna nasjonalpark. Den begrensede seterdriften sammen med beskjeden turisme tilsier at forvaltningsplanen ikke behøver å være spesielt detaljert. Målet om å ta vare på et særpreget naturlandskap forutsetter at det utvises forsiktighet med nye tiltak i området. Det andre hovedmålet, å ta vare på et særpreget og vakkert kulturlandskap, forutsetter at det opprettholdes et aktivt seterbruk. Dette krever et forvaltningsverktøy som ikke legger for mange hindringer i veien for en drift tilpasset de øvrige kravene i landbruket. Aktiv utnytting av ressurser i området vil i fremtiden kunne være en viktig del av skjøtselen i de kulturpregede delene av området.

Forvaltningsplanen bygger på verneforskriften, og skal bidra til å fremme en utvikling i samsvar med verneformålet. I tillegg til at planen skal gi retningslinjer, skal den være et hjelpemiddel i forvaltningen av området. Den skal bl.a. gi grunnlaget for kontroll med

arealdisponeringen og være en rettleider for forvaltningsmyndighetene, grunneiere og andre brukere. Det er viktig at forvaltningsplanen blir ajourført med jevne mellomrom. Det vil være naturlig at første revisjon av planen igangsettes så raskt som mulig etter at forsøksperioden for delegering av forvaltningsmyndighet til berørte kommuner er avsluttet, det vil si i 2008.

2 Magnilldalen – Busjødalen landskapsvernområde. Naturfaglige forhold, brukerinteresser og verneverdier

2.1 Verneverdier i Magnilldalen – Busjødalen generelt

Magnilldalen – Busjødalen er ett av i alt 8 landskapsvernområder som omkranser Forollhogna nasjonalpark. Verneområdet er to seterdaler som har hatt og har stor betydning for jordbruket i fjellregionen. Den etterfølgende beskrivelsen av området bygger på undersøkelser og eksisterende fagrapporter om bl.a. geologi, botanikk, zoologi og kulturlandskap.

2.2 Natur og kultur

2.2.1 Geologi, topografi og klima

Magnilldalen – Busjødalen landskapsvernområde ligger i Tynset og Tolga kommuner delt av kommunegrensen i omtrent like store enheter. Området dekker 78 km². For nærmere avgrensning henvises det til vedlagt kart. Området har veiforbindelse fra sør inn til Magnillsjøan som ligger sentralt i området.

Landskapet er kupert med innslag av store myrområder (for eksempel Magnillfloan). Lengst nord i området fra Magnillsjøan og sørover deler Busjøvola (960 mo.h.) de to seterdalene. Magnilldalen ligger lengst mot vest. Vannet dreneres mot sør med Magnilla som største transportåre. Elva følger Magnilldalen.

Busjøvola mot Ryan

Bergartene i området tilhører Trondheimsfeltet. Et kompleks av kambrosilurbergarter ble dannet under oppbygningen av den kaledonske fjellkjeden. Bergarter som sandstein, hornblende og mørke, bløte og kalkrike glimmerskifere dominerer, og har gitt gode forhold for planteveksten og derigjennom for jord- og beitebruk i området.

Spor etter siste istid er ensartet og begrenset i antall. Dalsidene dekkes av morenemateriale av varierende tykkelse, mens dalbunnen sporadisk har innslag av elvesedimenter. Brevannet har også satt spor etter seg i form av en esker sør for Trolltjørna, spylerenner i Trolltjørndalen og seter i dalsiden mot Eidskampen og Bjonntangen. Løsmassene i området er stedvis egnet for bruk til vedlikehold av eksisterende vegnett.

Klimatiske målestasjoner eksisterer ikke i området, men målinger fra de nærmeste stasjoner gir følgende informasjoner (Aune 1993):

<i>Målestasjon</i>	<i>Temperatur (°C)</i>	<i>Nedbør (millimeter)</i>
<i>Tynset</i>	<i>0,0</i>	<i>400</i>
<i>Os i Østerdalen</i>	<i>Data finnes ikke</i>	<i>501</i>
<i>Røros</i>	<i>0,3</i>	<i>504</i>

Målingene er årnormaler med data innhentet over en 30-års periode, og viser gjennomsnittlige nedbør- og temperaturforhold på en stasjon.

2.2.2 Vegetasjon

I et landskap preget av flere hundre års setring, slått og beite har vegetasjonen blitt utsatt for stadige endringer. Litt etter litt innrettet vegetasjonen seg etter økt beiting, setring og slått av myrer og urte- og grasrike skogtyper. I senere tid er denne utviklingen reversert. Bevaring av ulike, til dels rike vegetasjonstyper er utgangspunktet for landskapsvernområdet, og er derfor sammen med jordbruket viet betydelig oppmerksomhet i forvaltningsplanen.

Botaniske verdier i Magnilldalen - Busjødalen har først det siste tiåret blitt satt på kartet. I all hovedsak er arbeidet gjort av Reidar Haugan. Til tross for dette arbeidet er den botaniske kunnskapen om dalførene noe mangelfull, særlig sammenlignet med naboområdet.

Endringen i landskapet gjennom seterbruken kan grovt sett deles inn i fem deler:

1 Setervollene.

Rydding av skog førte til god tilgang på lys og dermed et skifte i artsutvalg vekk fra skogplanter. Samtidig gav gjødsling mer tilførsel av nitrogen og fosfor enn vanlig for jordsmonnet i skogtraktene. Kontakt med bygda førte med seg spredning av plantearter. Setervollene var stort sett lavproduktive med kortvokste planter, men med et stort planteutvalg. Dagens setervoll er basert på fullgjødsling, fulldyrking og med innsådde fôrplanter. Vollene har blitt høyproduktive med høyvokste planter men et lavt antall arter. Likheten er stor med bygdas moderne enger. Den opprinnelige setervollen finnes igjen i randsonene eller på setrer der driften er lagt ned.

2 Utmarksbeite.

Redusert oppvekst av skog og kratt førte til et lavere plantedekke enn opprinnelig. Sammen med lys gav det grobunn for et rikere artsmangfold. Det forutsatte et moderat beitepress. Det ble også et naturlig skifte mot mer beiteresistente arter. Opphør av beite fører nokså raskt til en forskyving tilbake mot den opprinnelige tilstanden. Nyere raser storfe er tyngre og mindre mobile enn de som opprinnelig ble benyttet og var med på å trække opp landskapet i nærheten av setervollene.

3 Rydding/tykning av skog

Skogen ble tynnet for å bedre beitet og utslått samt for å tilfredsstille behovet for ved. Åpen parkskog med store trær og lite krattskog dominerte. Skyggekrevenne og beitefølsomme planter ble forvist til skjul under einekratt osv. Den landskapsmessig mest synlige endringen i seterdalene i de senere tiårene er gjengroing med bjørk og einer.

4 Utslått

Høsting av utmarka var historisk meget viktig. Praktisk talt alle områder som kunne høstes ble utnyttet. Dette gjelder omtrent alt av starrmyrer, gras- og urterik skog samt enkelte produktive områder i lågfjellet. Utslått skjedde sent i sesongen. Plantene fikk dermed god tid til frøsetting. Høyvokste planter ble holdt nede og stimulerte de lavere. Tuvedannende planter ble også holdt nede til fordel for mattedannende. Myrene ble delvis tørket ut på grunn av slått. Også her er går utviklingen tilbake til det opprinnelige landskapet.

5 Kommunikasjonsnett

Kontakt mellom bygda og seterområdene, setrene i mellom, samt transport til og fra slåttemråder hadde også stor botanisk betydning. Det tette kommunikasjonsnett førte sannsynligvis til at området hadde et relativt enhetlig, felles artsutvalg, noe som beriket det enkelte området. Moderne arealbruk, med mye mer konsentrert innsats i mindre områder, har trolig brutt denne kontinuiteten.

En oppsummering viser at utviklingen fra ekstensiv til intensiv drift har hatt store botaniske konsekvenser for seterområdene. Størstedelen av kulturlandskapet er imidlertid nå i ferd med å gå tilbake mot et naturlandskap. Vern av kulturlandskap forutsetter bruk, og der ligger også utfordringene. Skal utviklingen snus, krever det idealisme og museal drift, noe som ikke er forenlig med dagens krav til effektive driftsformer. Tiltak som rydding av skog og kratt, vedhogst og utmarksbeite er positive elementer som bør prioriteres i deler av landskapsvernområdet framover. I tillegg ligger det store utfordringer i ikke å endre landskapet mer enn nødvendig i motsatt retning. Inngrep som vesentlig endrer landskapet og biologien er ikke tillatt i landskapsvernområdet. Eksempler finnes i planering, oppdyrking, sterk gjødsling og såing av fremmede forplanter.

Det er av den grunn foretatt en kartlegging og vurdering av områder som kommunene vurderer som potensielle områder for oppdyrking. Arbeidet er utført av Reidar Elven og Heidi Solstad sommeren 1999.

Kartlegging

I grove trekk er kartleggingen gjort etter følgende kriterier:

- a) Utarbeidelse av standard artsliste for alle kjente karplanter i området fra tidligere
- b) Utarbeidelse av skjema for utvalgte natur-/vegetasjonstyper og landskapselementer som en antok kunne forekomme i dalføret.
- c) Registrering av arter og elementene i punkt b for hvert enkelt område.
- d) Mengden av arter og naturtyper i områdene ble kvantifisert etter en skala fra 1 (sjelden) – 6 (dominerende i over 25% av området).

- e) Størrelsene på områdene varierer sterkt. Det ble derfor laget en standardkurve for artsmangfold satt opp mot areal for de undersøkte områdene.
- f) Ikke alle arter teller likt. Deles fra 1 (nasjonalt prioriterte) til 3 (lokalt prioriterte)

Kartlagte områder

Fortløpende nummerering henviser til rapport fra Solstad og Elven 1999.

Nordøst for Gjerkroken

Skrånende myr- og skogslette med middels mangfold av naturtyper. Spenn fra blåbærskog til noe skinn høgstaueskog og fra fattigmyr til middelsrik myr. Flekker av nedbørsmyr. Artsmangfoldet er middels med jamt preg av noe kravfulle arter. Både botanisk og landskapsmessig klassifiseres området som middels interessant. Området er gammel beite- og slåtte-skog.

Utbyhaugenet nord for Fløttvangen

Liten skogterrasse med jevn flate og skråninger ned på alle sider. Lite mangfold av naturtyper, dominert av stadig tettere krattskog (småbjørk og einer). Området har trolig vært under sterkt beitepress tidligere. Artsmangfoldet er svært lavt uten spesielle forekomster. Plassering nær vei. Området gis lav prioritet både botanisk og landskapsmessig.

Li mellom Storåsen og Busjøbekken

Småkupert område med noe myrlendt bjørkeskog. Lite mangfold av naturtyper. I all hovedsak blåbær-bjørkeskog med innslag av fattigmyr og tuver av nedbørsmyr. Artsmangfoldet er lavt og ingen spesielle arter forekommer. Botanisk klassifiseres området som lavt og landskapsmessig som middels interessant.

Vestre Busjøvola - Ryan

Stort område med mosaikk mellom fastmark med bjørkeskog og myrer. Det er i hovedsak de tørre områdene som er foreslått dyrket. Området inneholder et høyt mangfold av naturtyper med veksling med bjørkeskog, rikmyrsig og beiteskog. Vannkilder i enkelte bakkemyrer gir store forekomster av sotstarr. Artsmangfoldet karakteriseres som middels. En eventuell oppdyrking vil synes godt i terrenget med sin plassering i skrånende terreng. Det store området er delt i tre: 1) Området nær Ryan er en artsfattig, men viktig del av det tradisjonelle seterlandskapet. Botanisk verdi er satt til middels, mens landskapsverdien settes til høy. 2) Fastlandsøyer og lave rygger med fattig bjørkeskogvegetasjon. Einer dominerer vegetasjonsbildet og både botanisk- og landskapsmessig verdi settes til lavt. 3) Lia består av middelsrike og rike myrdrag samt middelsrik bjørkeskog. Verdien på området settes til middels for både botanikk og landskap. Tradisjonell slått fra tidligere generasjoner preger landskapet den dag i dag.

Magnillsjøan

Består av to mindre områder som utgjør en mosaikk av bjørkeskog, småmyrer og tidligere kulturmark. Landskapet preges av et høyt mangfold av naturtyper. Artsinnholdet er også høyt med flere interessante forekomster. Landskapet gis lav prioritet, mens vegetasjonen har fått høy verdi. Myrene i vest er generelt mest verdifulle.

2.2.3 Dyreliv

Dyrelivet skiller seg ikke vesentlig fra det som kan forventes i et høyereliggende bjørkeskogbelte, med en del innslag av myr og dyrket mark. Terreng over 900m-koten ligger innenfor Forollhogna villreinområde. Spesielt for villreinen i regionen er høy kalveproduksjon, store gevir, høy vekt, stor andel bukk, liten skyhet overfor mennesker og en vellykket lokal forvaltning. Øst- og nordøstlige deler av området er viktige for avskyting. Villreinstammen teller

mellom 1700 og 1800 vinterdyr. Øvrige hjortedyr i området preges av elg på sommerbeite, samt trekk av rådyr og hjort.

Skogterrenget regnes som godt for jakt på lirype og orrfugl. Beveren har på nytt etablert seg langs Magnilla, og bestanden av gaupe og jerv har tatt seg opp og observeres jevnlig. Det er de senere årene registrert en klar økning i rovdyrskader på sau.

Av våtmarksområdene er særlig Magnillfloan kartlagt som en rik biotop (Jon Bekken 1995) med registrering av bl.a. trane, heilo, vipe, enkeltbekkasin, småspove, gluttsnipe og en koloni hettemåker.

2.2.4 Kulturminner

Minner om menneskelig virksomhet i landskapet før reformasjonen i 1537, er automatisk fredet etter kulturminneloven. Samiske, faste fornminner er fredet når alder overskrider hundre år.

Forollhognaområdet inneholder et bredt spekter av kulturminnetyper. Utvalget representerer på en god måte det man kan forvente å finne i fjelltraktene i Midt-Norge med bl.a. bjørkehager, einerbakker og slåtteeenger. Kulturarven er av vesentlig verdi for nærmiljø og identitetsfølelse.

Fra slutten av 1700-tallet har Magnilldalen og Busjødalen hatt stor betydning i jordbruks-sammenheng. Dalene ble først utnyttet til slåtteeområde fram til ca. 1930. På midten av 1800-tallet kom de første setrene, og dermed husdyrene.

I senere år har det vært arbeidet med å gjenskape slåtteeenger med kulturpåvirket vegetasjon som historisk var vanlig og betydningsfullt for husdyrnæringen. Slåttee- og seterområdet med sin 250 år gamle kulturhistorie brukes aktivt, og flere gamle slåtteebuer og løer er restaurert. Omfattende registreringer har kartlagt ferdselsveger, slåttee, utmarksbebyggelse og dyregraver. Et system av elggraver fra Gjera til nord for Busjøen markerer et sammenhengende system langs nordsiden av vegen. Til sammen er det registrert 35 elggraver (Trøan 1990). Stedvis er det stor avstander mellom gravene, men sammenhengen i et rekkesystem er likevel tydelig.

Kartlegging av buer og løer foretatt av Magnus Trøan (1985 og 1999) viser følgende:

Buer, løer og tomter	Innen verneområdet – Tolga	Innen verneområdet - Tynset	Totalt antall innen verneområdet
Butomter	12	8	20
Buer	4	6	10
Løetomter	36	50	86
Løer	14	15	29

Lokaliseringen er naturlig nok konsentrert til områder med de beste naturgitte forutsetninger for slått. Ellers er det ingen typisk opphopning i en bestemt region. Et mønster som likevel er merkbart er beliggenheten av flere løer i nærheten av en bu eller butomt. Hver gård har også flere løer i samme område.

Rester av innhegninger for storfe danner tydelige skiller i vegetasjonen. I oksehavna nord og øst for Ryan pågikk beiting av storfe fra 1930 til 1976. Etter den tid har beiting av sauer dominerert i hele området. I samme område har det også vært en hestehavn.

Et mønster som går igjen er setervanger med godt bevart bebyggelse og omgivelser. Kombinasjonen av mennesker, dyr og flere setrer skapte behov for ferdselsårer. Et helt nettverk av mer eller mindre gjengrodde stier og veier forteller sin historie om klover og såler, slit og romantikk. Langs Busjørabban mot Kvikne ligger leden for den gamle Trondheimsveien.

2.3 Brukerinteresser

2.3.1 Jordbruk

Fjellområdet har vært gjenstand for seterbruk, slåtter og måssåtak allerede fra første halvdel av det 17. århundre. Utmarka som viktig ressurs til fôr førte med seg en omfattende husmasse i skog og mark. Enkelte gårder hadde opp til 20 utmarksløer. De eldste seterfjøsene er reist i stein eller laftet av bjørk eller furu. Bindingsverket ble tatt i bruk ved århundreskiftet. Store driftsbygninger er vanlig. Seterbua er ofte tømret eller en kombinasjon av laftet tømmer i hver ende med et midtparti av bindingsverk. Taktekkingsmaterialet har normalt vært torv.

Omkring århundreskiftet var det vanlig med flere setrer på hver gård. Vårseter og høstseter nevnes spesielt. Vårseteren lå som regel nærmest gården, og lavere over havoverflaten enn høstseteren. Utmarksbeite kunne dermed starte tidligere om våren enn ved bruk av kun én seter i fjellområdene. I perioden 1925 – 45 ble det meste av denne typen seterdrift avviklet. Vårseteren nærmest bygda ble avviklet til fordel for bruk av kun én seter sesongen igjennom. Ved innføring av kunstgjødsel og kraftfôr ble det også mindre behov for mosesanking i fjellområdene. Fra 1958 til 1962 ble også veien inn til området via Langsetra ferdigstilt.

Betydningen av utmarksbeitene for sau har alltid vært stor, men bruken har variert gjennom årene. Den samlede verdien av fôr som dyrene tar opp i løpet av en sesong er også betydelig. Det har vært en markant økning i beite de siste 10 årene. En av grunnene er flytting av sau til området innenfor Tynset kommune fra starten på 1990-tallet. Årsaken var rovdysituasjonen i distriktet. I 1997-98 var det en topp på 2500 sau som ble sluppet på beite, mens tallet i 1999 er redusert til 2000. I Tolga kommune viser utviklingen de samme trekkene med en stabilisering på 1990-tallet på ca. 2000 sauer. Det var en topp i antallet på omkring 2500 dyr i 1980.

Steinfjøs ved Magnillsjøan

Tap av sau har vært forholdsvis lavt i forhold til landsgjennomsnittet, men det er ingenting som tyder på at andelen tap tatt av rovdyr er mindre enn for landsgjennomsnittet (60% av totalt tap). I området er det observert både bjørn, gaupe jerv og kongeørn. Det har vært gjennomført tilsyn med beitedyr siden 1976, og noe mer sporadisk tilsyn før dette. Gardbrukerne har i tillegg vært påpasselig med ekstra tilsyn i perioder der rovdyr har vært i området. Andre tiltak som er satt i gang for å minske tapet er medisinsk behandling av dyr, oppsetting av klopper og bruer, utsetting av saltsteiner og gjerding. Alle tiltakene synes viktige å holde i hevd også i tiden framover.

For å opprettholde og utvikle et godt beiteområde ryddes områder jevnlig, og sauen slippes spredt i hele området for optimal utnyttelse. Hver bruker har "sitt" slippested. Gjennom de senere årene er det utviklet et godt samarbeid mellom saubeitelagene både om tilsyn og sanking.

Storfe og melkeproduksjon finnes i dag på tre setrer ved Magnillsjøan og en ved Gjerkroken.

2.3.2 Skogbruk

Skogen består stort sett av høyereliggende bjørkeskog nyttet til ved for salg og eget bruk. Tilgjengeligheten til skogen er ikke den letteste. I Magnilldalen er det store, sammenhengende myrområder som må krysses for å få tilgang på virket. I Busjødalen er topografien skranken med svært bratte kneiker med fjell og små myrområder imellom. Det finnes ingen skogreisingstiltak eller områder med treslagskifte innenfor landskapsvernområdet. Jordsmonnet gir enkelte felter med god bonitet innenfor området. Driftsplan for området eksisterer ikke.

2.3.3 Utmarksnæring, jakt og fiske

Interesse for leie av hytter og buer har i de senere årene vist et stadig økende omfang. I den forbindelse har særlig Tynset kommune lagt forholdene til rette for organisert utleievirksomhet. Satsingen er i første rekke rettet mot jegere, fiskere og ferdefolk ved utleie av Ryansetra, Buvollen og Fløttvangen i Magnilldalen. I tilknytning til fisket er det satt opp naust ved Magnillsjøan.

Jakt og fiske har alltid vært en del av næringsgrunnet for samfunnet omkring verneområdet. Tilskott av mat fra fjell og vassdrag har vært viktig for livberginga under harde klimatiske

forhold oppunder fjellbandet. Fortsatt utnyttes ressursene på en aktiv måte, men rekreasjonsverdien må i dag tilskrives like stor verdi som selve matauken. Området er populært for både for stor- og småviltjakt. De viktigste artene er reinsdyr, elg, rype og hare. I tillegg drives sporadisk jakt på hjort, rådyr, bever, storfugl og orrfugl.

Størstedelen av jakten, særlig storvilt, forbeholdes lokalbefolkningen, men også utenfor kommunenes grenser er etterspørselen etter slike gode jaktområder stor. For utenbygds personer er det muligheter for å løse jaktkort på reinsdyr og småvilt.

Når det gjelder inntekter fra jakt på småvilt, er de relatert til salg av jaktkort og langtidsleie og estimert etter følgende kriterier.

<i>Art</i>	<i>Areal</i>	<i>Pris / arealenhet</i>	<i>Verdi</i>
Rype	78.000 daa	1,50 kroner / daa	117.000 kr.
Hare	42.800 daa	0,30 kroner / daa	12.840 kr.

For reinsjakta estimeres inntektene etter antall reinsretter innenfor området (antall daa over 800m-koten/2150).

<i>Ant. Reinsretter</i>	<i>Fordeling av dyr</i>	<i>Antall dyr</i>	<i>Vekt</i>	<i>Total vekt</i>	<i>Kr /kg</i>	<i>Inntekt</i>
31,2	Kalv 40%	12,4	25 kg	1.217 kg	55 kr	66.935 kr
	Simle 30%	9,4	40 kg			
	Bukk 30%	(6,3)	45 kg			
	Stor bukk (1/3)	(3,1)	80 kg			

Det er også vanlig å rekne 20% opplevelsesverdi på inntekten. Summen skulle da bli 80.322 kr.

Buvollen

For elgjakta estimeres inntektene tilsvarende etter antall elgretter innenfor området (antall daa under tregrensa/2600).

<i>Ant. Elgretter</i>	<i>Fordeling av dyr</i>	<i>Antall dyr</i>	<i>Vekt</i>	<i>Total vekt</i>	<i>Kr /kg</i>	<i>Inntekt</i>
16,4	Kalv 50 %	8,2	70 kg	1.947,5 kg	60 kr	116.850 kr
	Kolle/ungdyr 25 %	4,1	150 kg			
	Okse/1,5 år 25 %	4,1	185 kg			

For fritidsfiske gjelder følgende:

- Ett kort dekker Magnilla, Gjera, Ryantjøna, Butjøna, Letjøna og Bursjøbekken.
- For Magnillsjøan er det eget kort.
- For Busjøen selges ikke fiskekort.

Ørreten dominerer i vannene. Ryantjøna ble demt opp som fiskevann midt på 1980- tallet. Effekten av oppdemmingen ser nå imidlertid ut til å være på retur. I tillegg har ørekyte kommet inn i vassdraget. Dette vil føre til dårligere oppvekst- og produksjonsvilkår for ørreten. Spredning av ørekyte anses å være en trussel for norsk innlandsfiske, og det er derfor igangsatt en landsomfattende kampanje for å hindre videre spredning.

2.3.4 Friluftsliv

Området er ikke spesielt tilrettelagt for friluftsliv, og benyttes kun sporadisk. Det er ingen merking eller skilting av stier og løyper. Unntaket er noen gamle seterveier/stier som er restaurert og enkelt merket mellom Ryansetra og Buvollen. For gårder med aktiv setring brukes området også til rekreasjon sommerstid. Vinterstid kjøres det opp skiløype i forbindelse med Eidsfjellrennet.

2.3.5 Motorferdsel

Motorferdsel i utmark er lite utbredt. Det er noe transport til setrene ved Magnillsjøan vinterstid. Denne transporten foregår langs eksisterende ubrøyta vei i området. I tillegg er det noe transport av saltsteiner i utmarka og oppkjøring av skiløyper etter seterveger og traseer.

Camping i utmark med bobil og campingbiler forekommer, men har et lite omfang. Denne formen for turisme reguleres av verneforskriftene. Et tilrettelagt område for camping med bobiler finnes ved Ryansetra.

2.3.6 Fritidsbebyggelse, buer og naust

Innenfor verneområdet finnes relativt få hytter og buer. Enkelte er knyttet til næringsvirksomhet, jf. havnelag, mens andre eies av innen- eller utenbygds personer og benyttes til fritidsformål. Tre buer står åpne for fri benyttelse.

Det er ikke lagt til rette for hyttefelt i området, men noen få hytter ligger spredt i bjørkeskogbeltet i begge dalførene. De er lokalisert i tilknytning til nrområdet ved sjøene.

2.3.7 Grusforekomster

I området finnes seterveier med tilhørende massetak for uttak av grus. I denne planen er det kun med grusmasser som er velegnet til vegvedlikehold. Grustypen benevnes som slitelagsgrus. For området eksisterer ingen uttaksplan for løsmassene.

Vedlikeholdsområdet som avgrenses av Magnillas og Gjeras nedbørfelt, inneholder veger som kan nås fra både Tunndalen og Vingelen og er preget av skiferrikt morenemateriale med høy teleaktivitet og lav bæreevne. Vegnettet er derfor følsomt for frost og større nedbørmengder i form av regn. Likevel må vegene kunne sies å være rimelig godt rustet opp og vedlikeholdt.

To masseforekomster som er av en slik kvalitet at de er interessante for veivedlikehold, er registrert innenfor verneområdet. Utenfor verneområdet er det ikke registrert egnede forekomster i rimelig nærhet.

Den ene av forekomstene ligger på tvers av dalføret sør for Butjønna. Massene består av godt sortert grus og sand med moderat innhold av skifer og finstoff. Kornfordelingen vurderes som velegnet for produksjon av slitelagsgrus. Som sams masse kan den benyttes til bærelag. Volumet av ryggen er beregnet til over 10.000 m³ (Østerås 1995). Det tas forbehold om at en kjerne av fast fjell kan redusere volumet noe. Det samme gjelder stedvis en kappe av sand og silt. En forutsetning for uttak av grus på dette stedet er at uttaket avgrenses og at det utarbeides en drifts- og rehabiliteringsplan.

Ryggen på langs av dalføret er av betraktelig dårligere kvalitet og må regnes som uinteressant som grusforekomst.

Rett sør for Ryan ligger det som sannsynligvis er en esker. Kornfordelingen er god, og massene godt egnet som slitelag hvis de knuses noe. Volumet er beregnet til om lag 10.000m³. En ulempe for utnyttelsen er beliggenheten i et naturskjønt område som er godt tilrettelagt for funksjonshemmede, samt driften på Ryan i umiddelbar nærhet. På en annen side er grustaket etablert, og en forsiktig videre drift kan forsvares. Krav til planer for drift og rehabilitering vil også her være en forutsetning for videre drift.

Begge lokalitetene er foreslått som stamgrustak for området. Skal ett område velges ut til drift, synes området ved Butjønna å være mest naturlig (Østeraas 1995).

2.3.8 Bygninger og bygningsmiljø

Gamle bygninger har behov for restaurering og modernisering for ikke å forfalle og dernest forsvinne fra kulturlandskapet. Det er også krav fra eiere og brukere at bygningene tilfredsstiller dagens ønsker og behov innenfor næring eller fritid for å bli benyttet i det hele tatt. Eiendommene i Magnilldalen og Busjødalen må sies å være i en meget god forfatning. Det viser seg at den aktiviteten som krever melding eller søknad etter plan- og bygningsloven er forholdsvis beskjeden. Tabellen under viser alle tiltak som er meldt til Tynset og Tolga kommuner siden 1990.

<i>Årstall</i>	<i>Kommune</i>	<i>Eier</i>	<i>Tiltak</i>
1993	Tolga	Magnillsjøan setersameie	Kvilebu ved Trolltjønna
1994	Tolga	Magnillsjøan setersameie	Kvilebu ved Gjersjøhøa
1994	Tolga	Odd H. Espeland, Alvdal	Redskapshus, oppført som hytte
1998	Tolga	Olav Jordet, Vingelen	Flytting av slåttebu i Trøbusjødalen
1999	Tolga	Magnillsjøan setersameie	Båtnaust ved Langtjønna
1995	Tynset	Arne Magne Lunaas	Omdisp. av seterfjøs til fritidsbolig
1996	Tynset	Arne Magne Lunaas	Omdisp. av løe til fritidsbolig
1996	Tynset	Bersvend Salbu	Ny seterbygning, Gjerkroken
1999	Tynset	Arne Magne Lunaas	Bygging av uthus, Magnillkroken

2.4 Eiendomsforhold

Grunnen er i hovedsak privat eiendom. Unntaket er deler av området i Magnilldalen som tilhører Tynset kommune.

Forvaltning av beiterettigheter

- Magnillsjøan setersameie, Gjera – Busjødalen havnelag og Tynset saubeitelag.

Forvaltning av skog

- For begge dalene dominerer privat skog.
- Tynset kommune eier 1/3 av arealene i Magnilldalen

Forvaltning av jakt- og fiskeområder

- Jakt organiseres gjennom Vingelen utmarkslag, Magnillsjøan setersameie og Magnilldalen utmarkslag

3 Mål, utfordringer og strategier for forvaltningen av Magnilldalen - Busjødalen landskapsvernområde

3.1 Mål for forvaltningen av landskapsvernområder

I Lov om naturvern (19.06.1970) er det hjemmel for å opprette flere vernekategorier, bl.a. landskapsvernområder.

”For å bevare egenartet eller vakkert natur- eller kulturlandskap kan arealer legges ut som landskapsvernområde. I landskapsvernområde må det ikke iverksettes tiltak som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter. Fylkesmannen avgjør i tvilstilfelle om et tiltak må anses å ville endre landskapets art eller karakter vesentlig”(§5).

Etter naturvernloven er landskapsvernområder et svakere områdevern sammenliknet med nasjonalparker. For landskapsvernområder er hovedformålet å sikre natur- og kulturlandskap.

3.2 Formålet med opprettelsen av Magnilldalen – Busjødalen landskapsvernområde

Formålet med opprettelsen av Magnilldalen – Busjødalen landskapsvernområde er å ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der vegetasjon, seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, slåtteeenger, utmarksslåtter og kulturminner utgjør en viktig del av landskapets egenart.

3.3 Utfordringer ved forvaltningen av Magnilldalen - Busjødalen landskapsvernområde

Magnilldalen – Busjødalen landskapsvernområde inneholder naturelementer med betydelige verneverdier. Som eksempler kan nevnes landskap dannet av isen gjennom 100.000 år, fjell, daler og myrer i bjørkeskogbeltet med sin spesielle og til dels rike flora og fauna. Et vakkert naturlandskap, innslag av verdifulle kulturlandskapselementer og fravær av større tekniske inngrep gjør at det også er knyttet betydelige landskapsmessige kvaliteter til området. Det er også viktig å se Magnilldalen – Busjødalen som en del av Forollhognaområdet som en helhet. En stor utfordring i forvaltningen blir derfor å verne om alle de naturkvalitetene dalene har.

Kulturlandskapet som er blitt til gjennom generasjoners bruk, karakteriseres ved et gammelt slåtteeeng- og seterområde. Det er i dag få aktive setrer med mjølkeproduksjon. Det har imid-

Iertid blitt en sterk økning i antall sauer på utmarksbeite i området. I tillegg finnes et betydelig antall løer i området som delvis er restaurert, men flere står også for fall.

For å bevare kulturminner, tradisjoner i tilknytning til seterlivet i området og ikke minst kulturlandskapet, er det viktig å sikre at en aktiv setring kan fortsette. Til tross for beiting av sau er området i ferd med å gro igjen, og et visst beitetrykk i området vil også være viktig for å sikre en del av de botanisk mest interessante artene som er avhengig av beiting eller annen skjøtsel for å ivareta deres voksesteder. Det er derfor også en stor utfordring å legge til rette for en lønnsom landbruksdrift i området som ikke går på bekostning av, men snarere fremmer formålet om å ta vare på kulturlandskapet.

Det store antallet buer og løer i området har en betydelig kulturhistorisk verdi, men det er ikke lenger behov for denne typen bygninger i det moderne landbruket. Det ligger derfor en stor utfordring i å sikre et tilstrekkelig antall av disse buene/løene slik at man får dokumentert noe av omfanget dette har hatt i tidligere tiders driftsform.

Et aktivt jordbruk med setring og dyr på beite krever at veiene i området vedlikeholdes. For å oppnå dette er det behov for tilstrekkelig mengder med grus som er lett tilgjengelig for dette formålet. Det er utfordring å sørge for at tilstrekkelige masser til formålet kan tas ut uten at dette forringer landskapsverdiene i området..

Verneområdene må få aksept blant lokalbefolkningen. Et bidrag til å oppnå dette er at det settes av ressurser til en gjensidig informasjon og dialog med grunneiere og bruksberettigede om forvaltningen av områdene.

3.4 Strategier og virkemidler

I forbindelse med utarbeidingen av forvaltningsplanutkastet er det registrert tufter etter løer og buer. Flere løer er restaurert i løpet av de senere årene. For tilskudd til bevaring av løer og buer kan det søkes om kulturlandskapsmidler avsatt gjennom jordbruksavtalen.

Aktiv setring bør stimuleres. To muligheter er å benytte statlige og kommunale ordninger samt å tilrettelegge for seterbruket i området. Omfanget av sau som beiter i området er relativt stort, noe som bør opprettholdes i framtida. I tillegg bør en også i enkelte områder se på muligheten for mer storfe og eventuelt geiter på beite.

For å ha styring med grusuttakene i landskapsvernområdet, er det viktig å lage uttaksplaner som regulerer åpning og avslutning av massetakene. Plan og bygningsloven kan benyttes som grunnlag for planene.

Informasjon om verneformålet og kontakt med lokalbefolkningen bør prioriteres i det videre arbeidet. Temaene biologisk mangfold, setring/beiting og kulturminner i utmark bør trekkes inn. I tillegg bør kontakten med skoleverket opprettholdes og styrkes. Det er allerede et prosjekt i Magnilldalen der Tynset ungdomsskole er aktivt med på blant annet skjøtelsarbeid og vedlikehold av seterhusene. I tillegg brukes området i sammenheng med undervisning i flere fag og klassetrinn.

Det vil være behov for en skjøtelsplan for de mest interessante slåtteengene og seterområdene. En oppfølging av en slik plan vil forutsette årlige midler øremerket tiltak.

4 Aktuelle problemstillinger – retningslinjer og tiltak

I kapitlet er det satt noe tekst i rammer. Innholdet i rammene er direkte utdrag fra verneforskriften som angår hvert tema.

4.1 Jordbruk

Forbud:

”Området skal være vernet mot alle tekniske inngrep eller tiltak som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter, slik som for eksempel oppføring av bygninger anlegg og faste innretninger, vegbygging, ..., oppdyrking av nye arealer, inngjerding av utmarksarealer, drenering, og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse... . Opplistingen er ikke uttømmende....”

Tillatt:

”Vedlikehold av eksisterende bygninger, vegger, anlegg, gjerder, bruer, klopper og lignende. Beiting og drift av eksisterende setervoller og dyrkede arealer, herunder nødvendig gjerding. Anlegg av nødvendige sanketrøer.”

Krever søknad:

Oppføring av nødvendige nye bygninger til seterformål og beitebruk, oppdyrking av nye arealer, framføring av nye vegger for jordbruksformål, etablering av nye setrer, gjenopptakelse av jordbruksdrift eller seterdrift på nedlagte setervoller”.

Normalt vedlikehold av eksisterende bygninger knyttet til dagens jordbruks- og seterdrift kan utøves som i dag. Nødvendig vedlikehold av seterveier (planering, høvling, grusing, reparasjoner, opptak av veggrofter osv) kan også utføres som tidligere. For endring av veitrasé, eller oppgradering av veien, må dispensasjon søkes.

Fire setrer driver aktivt med storfe og melkeproduksjon. I tillegg beiter et betydelig antall sauer i området. I framtida kan endringer i jordbruket føre til behov for økt fôrproduksjon. Enkelte områder er kartlagt som godt egnet til formålet. Med utgangspunkt i resultatene fra botaniske undersøkelser anbefales følgende arealbruk i framtiden:

Nordøst for Gjerkroken

Midtre deler av området inneholder ikke spesielle botaniske verdier, men kantsonene i sør og vest bør skjermes. De danner buffersoner mot myrområdene langs Gjera. Vegetasjonen i kantsonene vil være viktige for å hindre avrenning av næringsstoffer til vassdraget. Veiframføring bør unngå bergframspring med forekomster av flere sjeldne plantearter. Framspringene ligger utenfor det omsøkte området, i nærheten av setra.

Utbyhaugenet nord for Fløttvangen

Lite botaniske verdier vil gå tapt ved oppdyrking. Hele terrassen består av sortert materiale, og vil være dårlig egnet til å holde på fuktighet. Dyrkingspotensialet vil være lite.

Li mellom Storåsen og Busjøbekken

Lia skrår mot et stort myrområde. En oppdyrking vil kunne gi avrenning som påvirker flatmyrene. Disse er av fattig-/mellomrik type, og er i hovedsak verdifulle på grunn av størrelsen. Ved eventuell oppdyrking må det beholdes en bred, intakt kantsone mot myrene.

Vestre Busjøvola - Ryan

Det er tidligere nevnt at hele området er preget av tradisjonell bruk med sterke spor etter skogslått, myrslått og kåsslått. Et lite ”forsøksfelt” på sørsida av Vola er nå sauesamlingsplass med restaurert bu. Det er tvilsomt om de mest høytliggende delene er regningsssvarende å dyrke opp. De er skrinne og ligger nær tregrensa. En annen faktor det bør tas hensyn til er at området som sådan er mye brukt, markedsført og tilrettelagt som turområde. Ut fra samlede kriterier bør området ikke dyrkes opp.

Magnillsjøan

Myrene sørvest for Nordigardsvangen er botanisk sett mest verdifulle, til tross for grøfting og nydyrking i nordre del. Til tross for ei grøft, er myra på østsiden av vangen fortsatt av botanisk verdi, med forekomster av bl.a. huldrestarr og rypebunke. Beitebakken nord for den samme myra er en integrert del av tradisjonelt seterlandskap og bør bevares.

Som en oppsummering kan det sies at Magnilldalen har relativt få setrer og at det delvis upåvirkede landskapet er stort. Det er også foreslått få områder for oppdyrking. Området ved Magnillsjøan bør spares for inngrep grunnet nærheten til nasjonalparken, de botaniske verdiene som er knyttet til myrene og det tradisjonelle kulturlandskapet. Skal en bevare de få urørte delene av Magnilldalen, bør det heller ikke settes i gang oppdyrking av nye arealer langt unna eksisterende setrer. Dette omfatter lia mellom Storåsen og Busjøbekken og delvis området avmerket som Vestre Busjøvola - Ryan.

Målsettinger

- ❖ Å ta vare på verneverdiene i området samtidig som det opprettholdes et jordbruk med setring og beitebruk.
- ❖ Å legge til rette for ulike landbrukstiltak som bidrar til å hindre videre gjengroing uten å redusere verneverdiene.
- ❖ Å legge til rette for fortsatt beite med sau fordi dyrene har en positiv effekt på kulturlandskapet, og er spesielt viktige for bevaring av de gode beiteressursene.
- ❖ Å stimulere til ny drift på nedlagte setrer, det vil si setrer der alle bygninger som er nødvendige for driften er i en slik forfatning at vesentlige påkostninger er nødvendig.

Retningslinjer og tiltak

- ❖ Det bør legges til rette for videre seterdrift i området. Aktuelle virkemidler og tilskuddsordninger som fremmer en videreføring av tradisjonell seterdrift bør støttes. Eksempelvis bør støtteordninger til kulturlandskapstiltak kanaliseres til dette området.
- ❖ Det kan være aktuelt med oppsetting av gjerder, også elektriske, innenfor området som et skjøtselstiltak. Disse må ikke hindre ferdsel i utmarka.
- ❖ Et forsterket tilsyn med beitebruk bør kunne samordnes med aktuelle skjøtelsoppgaver i landskapsvernområdet.
- ❖ Ved søknad om nydyrking innenfor landskapsvernområdet må det legges ved kart som viser allerede oppdyrkede arealer og naturlig vegetasjon som er med på å bevare et variert landskapsbilde. Ovennevnte kommer i tillegg til markering av ønsket areal på samme kart.
- ❖ Aktuelle områder for nydyrking må ikke komme i konflikt med botanisk verneverdige områder utpekt i vegetasjonskartlegging foretatt av Solstad og Elven sommer 1999. I eventuelle områder som søkes oppdyrkes, og som ikke er kartlagt botanisk, må det foretas en botanisk kartlegging før søknaden avgjøres.
- ❖ For oppføring av nye bygninger til seterformål og beitebruk, må det dokumenteres et behov, og oppføringen må skje i samsvar med tradisjonell byggeskikk.
- ❖ Dersom det skal etableres nye veier til jordbruksformål, må det tas særlige hensyn til trasévalg og landskap.

Setring ved Magnillsjøan

4.2 Skogbruk

”For skjøtsel og drift av skogen i området gjelder lov om skogbruk og skogvern, dog er treslagskifte, hogst av flater større enn 5 dekar og bygging av skogsveger forbudt.”

Forbud:

”Området skal være vernet mot alle tekniske inngrep eller tiltak som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter, slik som for eksempel... inngjerding av utmarksarealer, drenering, og annen form for tørrlegging, ... sprøyting med kjemiske midler mot lauvtreoppslag, planting og såing av trær.... Opplistingen er ikke uttømmende....”

Målsettinger

- ❖ Å gjennomføre et variert og stedstilpasset skogbruk.
- ❖ Å øke uttaket av bjørk uten at dette går på bekostning av verneverdiene.

Retningslinjer og tiltak

- ❖ Det bør legges opp til utkjøring av virke på frossen/snødekt mark for å unngå kjøreskader i terrenget.
- ❖ Vernskogforskriften vil for øvrig gi nødvendige retningslinjer for skogsdrift i området.

Vedreis

4.3 Utmarksnæring, jakt og fiske

”Jakt og fiske kan drives i samsvar med gjeldende særlovverk.”

Forbud:

”Området skal være vernet mot alle tekniske inngrep eller tiltak som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter, slik som for eksempel ...vassdragsregulering, oppdemninger, ... inngjerding av utmarksarealer, ... tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse. Opplistingen er ikke uttømmende.”

Utmarksnæringen i området består i hovedsak av hytteutleie i tillegg til inntekter av jakt og fiske. Forskriften for landskapsvernområdet vil ikke begrense utnyttningen av utmarka på dagens nivå. Det kan også tenkes andre former for utmarksutnytting i tiden framover.

Fiskekort selges for de fleste vannene innenfor området, og selvbetjeningskasse er plassert ved Ryantjønna. Behovet for å gjennomføre enkle tiltak i landskapsvernområdet for å hindre videre spredning av ørekyte bør vurderes løpende.

Målsettinger

- ❖ Å opprettholde og styrke muligheten for variert utmarksnæring i området.
- ❖ Å hindre endring i den naturlige artssammensetningen i faunaen i området, for eksempel ved utsetting av nye arter og utrensning av eksisterende.
- ❖ Å gjennomføre jakt som i dag.

Retningslinjer og tiltak

- ❖ Det bør utarbeides driftsplaner for jakt og fiske.
- ❖ Å forsterke naturlige vandringshindre for ørekyte ved enkle fysiske tiltak kan etter søknad tillates.

4.4 Friluftsliv

Forbud:

”Området skal være vernet mot alle tekniske inngrep eller tiltak som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter, slik som for eksempel ... vassdragsregulering, oppdemninger,... inngjerding av utmarksarealer, drenering, og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, framføring av luftledninger, ... og henleggelse av avfall. Opplistingen er ikke uttømmende....

Tillatt:

”Vedlikehold av eksisterende bygninger, vegger, anlegg, gjerder, bruer, klopper og lignende. Uttak av løsmasser til vegvedlikehold er tillatt fra steder som er spesielt avsatt til formålet.

Målsettinger

- ❖ Å holde området tilgjengelig for enkelt friluftsliv og naturopplevelser.
- ❖ Å unngå omfattende tilrettelegging for friluftsliv i området.

Retningslinjer og tiltak

- ❖ Enkel tilrettelegging for friluftsliv med merking og skilting av utvalgte stier, spesielt med tanke på å kanalisere ferdsel for å unngå slitasje eller forstyrrelser.
- ❖ Det bør særlig tilrettelegges der det er utført restaurerings- og skjøtselstiltak i forbindelse med slåttenger, løer, buer og gamle ferdselsårer.

4.5 Motorferdsel

”For motorisert ferdsel gjelder lov om motorferdsel i utmark og vassdrag. All motorisert ferdsel skal foregå hensynsfullt og slik at det ikke oppstår skjemmende hjulspor, terrengskader o.l.”

Forbud:

”Hensetting av campingvogner og bobiler for overnatting utenfor arealer som er spesielt avsatt til formålet, er ikke tillatt.”

Motorferdsel i utmark har i dag ikke noe stort omfang. Generelt er det liten trafikk vinterstid, og motorisert ferdsel på barmark utøves i hovedsak i forbindelse med landbruksdrift. Verneforskriften fastslår at Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag skal regulere den motoriserte ferdselen i området. Dagens situasjon med lite trafikk i området ønskes opprettholdt.

Hensetting av bobiler og campingvogner er ikke tillatt ifølge forskriftene. Unntaket er opparbeidede plasser for formålet. En enkel campingplass er anlagt ved Ryansetra. Ytterligere planer for campingplasser innenfor området eksisterer ikke.

Målsettinger

- ❖ Å opprettholde dagens situasjon med begrenset trafikk i utmarka.

- ❖ Å sørge for at nødvendig transport vinterstid inn til hytter og setrer blir utført ved leiekjøring.

Retningslinjer og tiltak

- ❖ Spesiell regulering av motorisert ferdsel i utmark er overflødig så lenge ferdselen opprettholdes på dagens nivå. Øker den motoriserte ferdselen, kan det være behov for å regulere dette nærmere.
- ❖ Det legges ikke til rette for økt bobil- og campingvognturisme i området. Eksisterende plass for camping ved Ryan opprettholdes med enkel standard.

Tilrettelagt for camping ved Ryan

4.6 Fritidsbebyggelse, buer og naust

Forbud:

"Området skal være vernet mot alle tekniske inngrep eller tiltak som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter, slik som for eksempel oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, ... grave-, sprengnings-, eller borearbeider, ... riving av eldre seterbebyggelseOpplistingen er ikke uttømmende."

Tillatt:

"Vedlikehold av eksisterende bygninger, vegger, anlegg, gjerder, buer, klopper og lignende. Alt vedlikeholdsarbeid på bygninger skal ta utgangspunkt i tradisjonell byggeskikk m.h.t. utforming og materialbruk. Arbeidet skal ikke medføre endringer av størrelsen eller eksteriøret av bygningen. Eksisterende vegger og andre anlegg kan vedlikeholdes slik at dagens standard opprettholdes. Gjenoppføring av bygninger som går tapt ved brann eller naturskade med samme størrelse og funksjon som tidligere. Forvaltningsmyndighetene skal varsles og kan sette vilkår for utforming av bygningene."

Krever søknad:

"Ombygginger og restaurering av eksisterende bygninger med tanke på bruksendring. Tilbygg til eksisterende bygninger. Riving av eldre seterbebyggelse"

Målsettinger

- ❖ Å bevare allerede eksisterende bebyggelse, selv om formålet over tid endres.

Retningslinjer og tiltak

- ❖ Ny bebyggelse må tilpasses eksisterende byggeskikk. Byggeskikksveileder for Nord-Østerdal må legges til grunn.
- ❖ Eventuelt nye buer og naust må ha en form og farge som ikke stikker seg fram i terrenget.

Restaurert seter til fritidsformål - Magnillsjøen

4.7 Grusforekomster

”Uttak av løsmasser til vegvedlikehold er tillatt fra steder som er spesielt avsatt til formålet.”

Forbud:

”Området skal være vernet mot alle tekniske inngrep eller tiltak som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter, slik som for eksempel ... vegbygging, ... oppdemninger, ... uttak, oppfylling, planering og lagring av masse Opplistingen er ikke uttømmende

Tillatt:

”Vedlikehold av eksisterende ... vegger, ... klopper og lignende. Eksisterende vegger og andre anlegg kan vedlikeholdes slik at dagens standard opprettholdes”.

Målsettinger

- ❖ Uttak av grus til vedlikehold av eksisterende vegger innenfor landskapsvernområdet skal kunne tas fra lokaliteter innenfor området.
- ❖ Uttak skal begrenses til et fåtall lokaliteter, og det skal legges betydelig vekt på å ta landskapsmessige hensyn.

Retningslinjer og tiltak

- ❖ Det skal utarbeides uttaksplan for massetakene ved Ryan og ved Butjøna.

- ❖ Uttakene skal avsluttes etappevis, og det skal tas særlig hensyn til landskapet.
- ❖ Skjæringer skal bearbeides til svakt skrånende hellinger som beplantes.
- ❖ Masse fra grusforekomsten ved Ryan skal benyttes kun til vedlikehold av veien inn til Ryan og Magnillkroken.
- ❖ Grustaket ved Butjønna etableres som stamgrustak. Eksisterende uttak i begge ender av den langstrakte grusryggen avsluttes. Åpning av nytt uttak bør skje fra nord.

4.8 Bygninger og bygningsmiljø

”Gjenoppføring av bygninger som går tapt ved brann eller naturskade med samme størrelse og funksjon som tidligere. Forvaltningsmyndighetene skal varsles og kan sette vilkår for utforming av bygningene.”

Tillatt:

”Alt vedlikeholdsarbeid på bygninger skal ta utgangspunkt i tradisjonell byggeskikk m.h.t. utforming og materialbruk. Arbeidet skal ikke medføre endringer av størrelsen eller eksteriøret av bygningen.”

Krever søknad:

”Gjenoppføring av bygninger som går tapt ved brann eller naturskade med samme størrelse og funksjon som tidligere. Forvaltningsmyndighetene skal varsles og kan sette vilkår for utforming av bygningene. Riving av eldre seterbebyggelse.”

Bygningsmassen er i hovedsak knyttet til setermiljøer og må karakteriseres som tradisjonell og typisk for Nord-Østerdal.

Målsettinger

- ❖ Å ivareta og videreføre tradisjonell byggeskikk i området.
- ❖ Å sørge for at påbygg til og endringer av bygninger skjer i samsvar med retningslinjene.

Retningslinjer og tiltak

- ❖ Retningslinjene i veilederen ”Byggeskikk i Midt- og Nord-Østerdal” gjøres gjeldende for bebyggelsen innenfor landskapsvernområdet.

7 LITTERATUR:

8

Aune, B. 1993

DNMI – klima. Temperaturnormaler. Normalperiode 1961- 1990.
Rapport nr. 02/93 Klima

Arbeidsutvalget for Forelhogna-området 1988

Brukerinteresser i Forelhogna-området

Arbeidsutvalget for Forelhogna-området 1988

Naturforhold i Forelhogna-området

Bekken, J. 1995

Fugler og pattedyr i planområde Forelhogna

Førland, E. J. 1993

DNMI – klima. Nedbørnormaler. Normalperiode 1961- 1990.
Rapport nr. 39/93 Klima

Garnes, I. 1992

Kulturlandskapet i Vingelen – vern om landskap og satsing på turisme
Hovedoppgave NLH institutt for landskapsarkitektur.

Haugan, R. 1995

Flora og vegetasjon i Forelhogna-området
Botanisk Hage og Museum, Universitetet i Oslo

Ryen, I.A. 1995

Brukerinteresser i planområde Forelhogna
Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvern avdelingen. Rapport nr. 8/95.

Sollid, J.L. og Sørbel, L. 1978

Kvartærgeologisk kart over Nord-Østerdalen.
Norsk Geografisk Tidsskrift 33.

Sollid, J.L. og Kristiansen, K. 1978

Hedmark Fylke. Kvartærgeologi og geomorfologi. Beskrivelse til kart 1: 250.000
Miljøverndepartementet. Avd. for naturvern og friluftsliv. Rapport T-543

Trøan, M. 1990

Registrering av tufter etter løer og buer i Vingelen. Supplert med videre kartlegging og registrering i hele landskapsvernområdet 1999 og 2000. *Finnes på kart utarbeidet i Tynset kommune.*

9 Tynset kommune 1994

Byggeskikk i Midt- og Nord-Østerdal – en praktisk veileder

Vangen, M. 1994

Hva gjør vi med seterlandskapet?
Hedmark Fylkeskommune

10

11 **Østerås, T. 1995**

Masseforekomster til vedlikehold av seterveier i planområdet Forelhogna.
Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen. Rapport nr. 7/95.

Vedlegg

FORSKRIFT OM VERN AV MAGNILLDALEN OG BUSJØDALEN LANDSKAPSVERNOMRÅDE I TOLGA OG TYNSET KOMMUNER I HEDMARK FYLKE. VERNEPLAN FOR FOROLLHOGNA MED TILLIGGENDE DALFØRER.

Fastsatt ved kgl. res. 21. desember 2001 med hjemmel i lov av 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern, § 5 og § 6, jfr. §§ 21, 22 og 23. Fremmet av Miljøverndepartementet.

§ 1 AVGRENSNING

Verneområdet berører følgende gnr/bnr i Tolga og Tynset kommuner:

Tolga kommune: 8/1,2, 10/1, 10/3, 10/7, 10/12, 10/16, 10/21, 10/38, 10/49, 10/55, 10/88, 10/90, 10/103, 10/104, 10/124, 10/125, 10/126, 10/127, 10/128, 10/130, 10/152, 14/1, 14/2, 14/3, 14/4, 14/5, 14/13, 14/14, 15/24, 16/1, 16/8, 16/9.

Tynset kommune: 31/1, 35/1, 50/1, 50/6, 50/17, 51/1, 51/2, 54/2, 55/1, 55/11, 55/17, 56/1, 56/2, 57/10, 58/1, 59/14, 63/1, 63/3, 63/35, 69/1, 70/11, 70/18, 70/43,44, 70/53, 70/54, 71/1, 71/9, 71/16, 71/18, 71/31, 71/37, 71/50, 71/95, 71/112, 304, 72/45, 75/3, 76/1, 76/7, 76/11, 78/1, 79/1, 79/7, 79/9, 79/24, 86/1, 88/1, 91/4, 91/45, 91/67, 91/96, 91/103, 91/105, 91/113, 91/132, 91/198, 91/242, 91/272, 92/1, 93/37, 94/2, 95/1, 97/1, 98/4, 98/9, 98/10, 98/15, 98/16, 98/21, 98/24,25, 98/37, 98/47, 98/94.

Landskapsvernområdet dekker et totalareal på 77,8 km². Grensene for landskapsvernområdet framgår av vedlagte kart i målestokk 1:100:000, datert Miljøverndepartementet desember 2001.

De nøyaktige grensene for landskapsvernområdet skal avmerkes i marka der de går over land og knekkpunktene skal koordinatfestes.

Kartet og verneforskriften oppbevares i kommunene Tolga og Tynset, hos Fylkesmannen i Hedmark, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

§ 2 FORMÅL

Formålet med Magnilldalen–Busjødalen landskapsvernområde er å ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der vegetasjon, seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, slåttenger, utmarksslåtter og kulturminner utgjør en viktig del av landskapets egenart.

§ 3 VERNEBESTEMMELSER

For landskapsvernområdet gjelder følgende bestemmelser:

1. Området skal være vernet mot alle tekniske inngrep eller tiltak som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter, slik som for eksempel oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, vegbygging, vassdragsregulering, oppdemninger, oppdyrking av nye arealer, inngjerding av utmarksarealer, drenering, og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, framføring av luftledninger,

- bergverksdrift og annen form for grave-, sprengnings-, eller borearbeider, sprøyting med kjemiske midler mot lauvtreoppslag, planting og såing av trær, riving av eldre seterbebyggelse og henleggelse av avfall. Opplistingen er ikke uttømmende. Fylkesmannen avgjør i tvilstilfeller om et tiltak må ansees å ville endre landskapets art eller karakter vesentlig.
2. Uttak av løsmasser til vegvedlikehold er tillatt fra steder som er spesielt avsatt til formålet.
 3. For skjøtsel og drift av skogen i området gjelder lov om skogbruk og skogvern, dog er treslagskifte, hogst av flater større enn 5 dekar og bygging av skogsveger forbudt.
 4. Jakt og fiske kan drives i samsvar med gjeldende særlover.
 5. For motorisert ferdsel gjelder lov om motorferdsel i utmark og vassdrag. All motorisert ferdsel skal foregå hensynsfullt og slik at det ikke oppstår skjemmende hjulspor, terrengskader o.l., jf. motorferdselloven §8.
 6. Hensetting av campingvogner og bobiler for overnatting utenfor arealer som er spesielt avsatt til formålet, er ikke tillatt.

§ 4 GENERELLE UNNTAK

Bestemmelsene i § 3, 1. ledd er ikke til hinder for:

1. Vedlikehold av eksisterende bygninger, veger, anlegg, gjerder, bruer, klopper o.l.. Alt vedlikeholdsarbeid på bygninger skal ta utgangspunkt i tradisjonell byggeskikk m.h.t. utforming og materialbruk. Arbeidet skal ikke medføre endringer av størrelsen eller eksteriøret av bygningen. Eksisterende veger og andre anlegg kan vedlikeholdes slik at dagens standard opprettholdes.
2. Gjenoppføring av bygninger som går tapt ved brann eller naturskade med samme størrelse og funksjon som tidligere. Forvaltningsmyndigheten skal varsles og kan sette vilkår for utforming av bygningene.
3. Beiting og drift av eksisterende setervoller og dyrkede arealer, herunder nødvendig gjerding.
4. Anlegg av nødvendige sanketrær.
5. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i sikrings-, ambulanse-, politi-, brannvern-, oppsyns- og forvaltningsøyemed.

§ 5 EVENTUELLE UNNTAK ETTER SØKNAD

Når virksomheten kan skje uten at det strider mot formålet ved vernet, og når særlige grunner taler for det, kan forvaltningsmyndigheten på nærmere vilkår gi tillatelse til:

1. Oppføring av nødvendige nye bygninger til seterformål og beitebruk.
2. Ombygginger og restaurering av eksisterende bygninger med tanke på bruksendring.
3. Tilbygg til eksisterende bygninger.

4. Oppdyrking av nye arealer.
5. Framføring av nye veger for jordbruksformål.
6. Framføring av nye kraftlinjer, kabler eller telelinjer.
7. Etablering av nye setre.
8. Gjenopptakelse av jordbruksdrift eller seterdrift på nedlagte setervoller.
9. Riving av eldre seterbebyggelse

§ 6 GENERELLE DISPENSASJONSBESTEMMELSER

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra vernebestemmelsen når formålet med vernet krever det, for vitenskapelige undersøkelser, for arbeid eller tiltak av vesentlig samfunnsmessig verdi og i andre særlige tilfeller, når dette ikke strider mot formålet ved vernet.

§ 7 FORVALTNINGSPLAN

Forvaltningsmyndigheten kan sette i verk tiltak for å fremme formålet med vernet. Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for gjennomføring av tiltak når det gjelder oppsyn, skjøtsel, informasjon m.v. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Direktoratet for naturforvaltning.

§ 8 RÅDGIVENDE UTVALG

Det kan opprettes et rådgivende utvalg for forvaltning av landskapsvernområdet.

§ 9 FORVALTNINGSMYNDIGHET

Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som er forvaltningsmyndighet for landskapsvernområdet.

§ 10 IKRAFTTREDELSE

Denne forskriften trer i kraft straks.

